

Rolnummer 6202
Arrest nr. 87/2016 van 2 juni 2016

ARREST

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 318 van het Burgerlijk Wetboek, gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg Namen, afdeling Namen.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters J. Spreutels en E. De Groot, en de rechters L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, F. Daoût, T. Giet en R. Leysen, bijgestaan door de griffier F. Meersschaut, onder voorzitterschap van voorzitter J. Spreutels,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij vonnis van 6 mei 2015 in zake K.F. tegen P.P. en D.H., waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 18 mei 2015, heeft de Rechtbank van eerste aanleg Namen, afdeling Namen, de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 318 van het Burgerlijk Wetboek, in zoverre het bepaalt dat de vordering van de man die het vaderschap van het kind opeist, moet worden ingesteld binnen het jaar na de ontdekking van het feit dat hij de vader van het kind is, de artikelen 10, 11 en 22*bis* van de Grondwet, en zelfs andere supranationale wettelijke bepalingen zoals met name het Europees Verdrag voor de rechten van de mens (artikel 8 ervan), doordat het de niet binnen de wettelijke termijn ingestelde vordering tot betwisting van het vaderschap als absolute grond van niet-ontvankelijkheid instelt, zonder dat de rechter bij wie een dergelijke vordering aanhangig is gemaakt, de mogelijkheid heeft om te beoordelen of de biologische waarheid, rekening houdend met de aanwezige belangen (en in het bijzonder het hogere en primordiale belang van het kind) en met het gedrag van de partijen, niet moet samenvallen met de door het betrokken kind beleefde socioaffectieve werkelijkheid, in een *casus* waarin nooit enige band, welke dan ook, tussen het kind en zijn wettelijke vader heeft bestaan, noch thans bestaat (het kind is geboren en werd opgevoed binnen een gezinskern die meer bepaald uit zijn moeder en zijn biologische vader bestond voordat die uit elkaar gingen), waardoor in feite een verkeerde en volkomen onnatuurlijke afstamming wordt bekrachtigd en beperkte rechten worden toegekend aan de biologische vader, die alleen een recht op persoonlijk contact kan eisen terwijl hij in werkelijkheid vrijwel exclusief instaat voor de materiële huisvesting van het kind (de moeder ontmoet het kind via een ontmoetingscentrum) en een uitermate belangrijk ‘ ouderlijk gezag ’ uitoefent (waarover hij niet beschikt volgens de wet), waarbij het kind bovendien zijn echte identiteit wordt ontzegd aangezien het een naam draagt die niet die van zijn vader is en die met geen enkele werkelijkheid, welke dan ook, overeenstemt, wat mogelijk ook ingaat tegen het Europees Verdrag voor de rechten van de mens ? ».

De Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. S. Depré en Mr. E. de Lophem, advocaten bij de balie te Brussel, heeft een memorie ingediend.

Bij beschikking van 16 maart 2016 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers J.-P. Snappe en L. Lavrysen te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 20 april 2016 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak op 20 april 2016 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeskil

De Rechtbank van eerste aanleg Namen moet zich uitspreken over een zaak waarin de moeder van een kind geboren in 2008, de wettige vader van dat kind, die gehuwd was met de moeder op het ogenblik van de geboorte van het kind, en de biologische vader van het kind tegenover elkaar staan. De Rechtbank wijst erop dat de wettige vader van het kind nooit enig contact heeft gehad met dat kind en dat de moeder samenleefde met de biologische vader van het kind op het ogenblik van de geboorte. De Rechtbank wijst ook erop dat het de biologische vader is die in werkelijkheid alle prerogatieven van de wettige vader uitoefent omdat hij vrijwel exclusief instaat voor de huisvesting van het kind en te zijnen aanzien ook vrijwel exclusief het ouderlijk gezag uitoefent, rekening houdend met het feit dat aan de moeder thans uitsluitend een omgangsrecht wordt toegekend via een ontmoetingscentrum, nadat het contact tussen haar en het kind is verbroken.

De biologische vader betwist het vaderschap van de wettige vader, maar de Rechtbank wijst erop dat hij niet in rechte is getreden binnen het jaar na de ontdekking van het feit dat hij de vader van het kind was.

De Rechtbank merkt op dat het Hof, bij zijn arresten nrs. 16/2014 van 29 januari 2014 en 145/2014 van 9 oktober 2014, heeft geoordeeld dat de termijn van één jaar om een vordering tot betwisting van vaderschap in te stellen, redelijk verantwoord is. Zij onderstreept niettemin het bijzondere karakter van het thans voorliggende geval aangezien het kind zijn wettige vader nooit heeft gekend, noch enige relatie met hem heeft gehad, terwijl het zijn naam draagt en aldus een afstamming heeft die met geen enkele werkelijkheid overeenstemt en die strijdig lijkt met zijn hogere belang.

De Rechtbank herinnert vervolgens aan het arrest *Mikulic* van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens van 7 februari 2002 en aan het arrest *Kroon* van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, dat op 27 oktober 1994 werd uitgesproken. Zij stelt het Grondwettelijk Hof de bovenvermelde prejudiciële vraag, rekening houdend met de zeer bijzondere context van het dossier.

III. In rechte

- A -

Standpunt van de Ministerraad

A.1. De Ministerraad onderstreept in de eerste plaats dat het aantonen van een discriminatie veronderstelt dat twee categorieën van personen worden geïdentificeerd die verschillend worden behandeld zonder dat dit onderscheid op een objectief criterium berust. Te dezen identificeert de verwijzingsbeslissing geen twee categorieën van personen, geen onderscheiden behandeling van die categorieën en geen gebrek aan objectiviteit wat die onderscheiden behandeling betreft, noch laat zij toe die te identificeren. De Ministerraad is van mening dat de prejudiciële vraag geen antwoord behoeft in zoverre zij de artikelen 10 en 11 van de Grondwet beoogt.

A.2. Wat het recht op een privé- en gezinsleven betreft, wijst de Ministerraad erop dat artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en artikel 22 van de Grondwet het recht op een privé- en gezinsleven, dat eenieder geniet - zowel ouders als kinderen -, waarborgen. Artikel 22*bis* van de Grondwet verankert zijnerzijds een recht dat eigen is aan de kinderen, en onder meer het recht dat erin bestaat dat hun belang in overweging wordt genomen. Dat belang dient echter te worden afgewogen tegen andere belangen, met name die welke voortvloeien uit het recht van de ouders op een privé- en gezinsleven.

De Ministerraad wijst vervolgens erop dat het afstammingsrecht, dat in 2006 werd hervormd, het voorwerp heeft uitgemaakt van een groot aantal arresten van het Grondwettelijk Hof. Zo heeft het Hof een inmenging van de wetgever in de uitoefening van het recht op een privé- en gezinsleven aanvaard. Het heeft erop gewezen dat de wetgever een billijk evenwicht moet vinden tussen alle in het geding zijnde rechten en belangen. Het heeft ook aangegeven dat de rust der families en de rechtszekerheid van de familiale banden, alsook het belang van het kind legitieme doelstellingen zijn waarmee de wetgever rekening kan houden.

De Ministerraad wijst ook erop dat het Hof, bij zijn beoordeling van de evenredigheid van de inmenging, een onderscheid heeft gemaakt tussen absolute en relatieve beletsels, en dat het zich reeds tweemaal heeft uitgesproken over het in de prejudiciële vraag opgeworpen probleem. Het heeft geoordeeld dat de verjaringstermijn geen absoluut, maar uitsluitend een relatief beletsel vormt voor de uitoefening van de vordering tot betwisting door de biologische vader. Hij heeft de mogelijkheid gehad om in rechte te treden en heeft beslist om dat niet te doen.

De Ministerraad is van mening dat er geen enkele reden is om af te wijken van het arrest van het Hof nr. 145/2014, dat recent is en dat volkomen in de lijn ligt van de rechtspraak van het Hof. De juridische en feitelijke elementen die in het verwijzingsvonnis worden aangevoerd, moeten niet tot een andere oplossing leiden. Tevergeefs verwijst dat vonnis naar vroegere arresten van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens om ze een betekenis te geven die de lering van de arresten van het Grondwettelijk Hof, dat zich baseert op een nauwkeurig en volledig onderzoek van de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, opnieuw ter discussie zou stellen. Ook poogt het verwijzingsvonnis tevergeefs, door de bewoordingen zelf van de prejudiciële vraag uitermate te detailleren, de feitelijke omstandigheden van de zaak voor te stellen als geheel en al specifiek. De rechtspraak van het Hof is weliswaar uitgesproken concreet, vooral in die materie. Dat concrete onderzoek betekent daarom echter niet dat de rechtspraak van het Hof casuïstiek moet worden of dat het Hof zich moet inlaten met het onderzoek van de feiten dat tot de bevoegdheid van de feitenrechter behoort. De Ministerraad wijst overigens erop dat, in het arrest nr. 145/2014, zeer bijzondere omstandigheden, te weten de instemming van alle partijen met de betwisting van vaderschap, het Hof niet hebben verhinderd de prejudiciële vraag ontkennend te beantwoorden.

- B -

B.1.1. Hoewel zij artikel 318 van het Burgerlijk Wetboek in zijn geheel beoogt, heeft de prejudiciële vraag betrekking op paragraaf 2 van dat artikel. Artikel 318, §§ 1 en 2, bepaalt:

« § 1. Tenzij het kind bezit van staat heeft ten aanzien van de echtgenoot, kan het vermoeden van vaderschap worden betwist voor de familierechtbank door de moeder, het kind, de man ten aanzien van wie de afstamming vaststaat, de man die het vaderschap van het kind opeist en de vrouw die het meemoederschap van het kind opeist.

§ 2. De vordering van de moeder moet worden ingesteld binnen een jaar na de geboorte. De vordering van de echtgenoot moet worden ingesteld binnen een jaar na de ontdekking van het feit dat hij niet de vader van het kind is, die van de man die het vaderschap van het kind opeist moet worden ingesteld binnen het jaar na de ontdekking van het feit dat hij de vader van het kind is en die van het kind moet worden ingesteld op zijn vroegst op de dag waarop het de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt en uiterlijk op de dag waarop het de leeftijd van tweeëntwintig jaar heeft bereikt of binnen een jaar na de ontdekking van het feit dat de echtgenoot zijn vader niet is. De vordering van de vrouw die het meemoederschap van het kind opeist, moet worden ingesteld binnen een jaar na de ontdekking van het feit dat zij overeenkomstig artikel 7 van de wet van 6 juli 2007 betreffende de medisch begeleide voortplanting en de bestemming van de overtallige embryo's en de gameten heeft toegestemd in de verwekking en de verwekking hiervan het gevolg kan zijn.

Indien de echtgenoot overleden is zonder in rechte te zijn opgetreden, terwijl de termijn om zulks te doen nog niet verstreken is, kan zijn vaderschap binnen een jaar na zijn overlijden of na de geboorte, worden betwist door zijn bloedverwanten in de opgaande en in de neerdalende lijn.

Het vaderschap dat vaststaat krachtens artikel 317 kan daarenboven worden betwist door de vorige echtgenoot ».

B.1.2. Het vermoeden van vaderschap vindt zijn grondslag in artikel 315 van het Burgerlijk Wetboek, dat bepaalt dat het kind dat geboren is tijdens het huwelijk of binnen 300 dagen na de ontbinding of de nietigverklaring van het huwelijk, de echtgenoot tot vader heeft.

B.2.1. In de voorliggende zaak wordt aan het Hof een vraag gesteld over de bestaanbaarheid van artikel 318, § 2, van het Burgerlijk Wetboek met de artikelen 10, 11 en 22*bis* van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, doordat « het de niet binnen de wettelijke termijn ingestelde vordering tot betwisting van vaderschap als absolute grond van niet-ontvankelijkheid instelt, zonder dat de rechter bij wie een dergelijke vordering aanhangig is gemaakt, de mogelijkheid heeft om te beoordelen of de biologische waarheid, rekening houdend met de aanwezige belangen (en in het bijzonder het hogere en primordiale belang van het kind) en met het gedrag van de partijen, niet moet samenvallen met de door het betrokken kind beleefde socioaffectieve werkelijkheid ».

B.2.2. Uit de bewoordingen van de prejudiciële vraag en de motivering van de verwijzingsbeslissing blijkt dat het aan de verwijzende rechter voorgelegde geschil betrekking heeft op een vordering tot betwisting van het vermoeden van vaderschap, ingesteld door een man die het vaderschap van het kind opeist, dat die man de biologische vader van het kind is, dat het kind de leeftijd van twaalf jaar niet heeft bereikt, dat het nooit een band heeft gehad met zijn wettige vader, dat het is geboren en werd opgevoed binnen een gezinskern die uit zijn moeder en zijn biologische vader bestond en dat het thans vrijwel exclusief wordt gehuisvest door die man, die over het kind een uitermate belangrijk « ouderlijk gezag » uitoefent.

Het Hof beperkt zijn onderzoek tot die hypothese.

Het bepalen van het ogenblik waarop een persoon ontdekt dat hij de vader van het kind is, valt onder de bevoegdheid van de feitenrechter, die in dat opzicht over een uitgebreide beoordelingsbevoegdheid beschikt.

B.3. De wet van 31 maart 1987 heeft, zoals het opschrift ervan aangeeft, verscheidene wetsbepalingen betreffende de afstamming gewijzigd.

Volgens de memorie van toelichting bestond de bedoeling van die wet onder meer erin « de waarheid zoveel mogelijk te benaderen », dat wil zeggen de biologische afstamming (*Parl. St.*, Senaat, 1977-1978, nr. 305/1, p. 3). In verband met de vaststelling van de afstamming van vaderszijde is erop gewezen dat « de wil om de regeling van de vaststelling van de afstamming zo dicht mogelijk de waarheid te doen benaderen [...] het openstellen van de mogelijkheden tot betwisting tot gevolg [behoorde] te hebben » (*ibid.*, p. 12). Uit dezelfde parlementaire voorbereiding blijkt echter dat de wetgever tevens de « rust der families » in overweging heeft willen nemen en heeft willen beschermen door, indien hiertoe nodig, het zoeken naar de biologische waarheid te temperen (*ibid.*, p. 15). Hij heeft ervoor geopteerd niet af te stappen van het adagium « *pater is est quem nuptiae demonstrant* » (*ibid.*, p. 11).

Evenwel kon het vermoeden van vaderschap toen enkel worden betwist door de echtgenoot, door de moeder en door het kind, overeenkomstig het toenmalige artikel 332 van het Burgerlijk Wetboek.

B.4.1. Het afstammingsrecht is vervolgens diepgaand hervormd door de aanneming van de wet van 1 juli 2006 tot wijziging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het vaststellen van de afstamming en de gevolgen ervan.

Uit de parlementaire voorbereiding van die wet blijkt dat de wetgever de teksten die ter zake door het Hof werden afgekeurd, heeft willen hervormen en rekening heeft willen houden met de sociologische evolutie door de afstammingen binnen en buiten het huwelijk dichter bij elkaar te brengen :

« De wet van 1987 heeft nagenoeg alle verschillen uitgevlakt wat de *uitwerking* betreft, maar ze heeft een mechanisme van vermoeden van vaderschap in stand gehouden dat stuitende gevolgen heeft voor de *vaststelling* van de afstamming. [...]

Dit wetsvoorstel beoogt dus tevens het vermoeden van vaderschap te behouden en er gevolgen aan te geven die nagenoeg dezelfde zijn als die van een erkenning » (*Parl. St.*, Kamer, 2003-2004, DOC 51-0597/001, p. 6).

« Tot slot moet een rechtszaak worden ingeleid binnen een termijn van een jaar (vanaf het ontdekken van de geboorte of vanaf het jaar waarin dat feit ontdekt wordt door de echtgenoot of door degene die het kind erkent indien [lees : dat] hij niet de vader van het kind is) » (*Parl. St.*, Kamer, 2005-2006, DOC 51-0597/037, p. 5).

B.4.2. Ingevolge die wetswijziging kan het vermoeden van vaderschap thans worden betwist door de moeder, het kind, de man ten aanzien van wie de afstamming vaststaat en de persoon die het vaderschap van het kind opeist.

De achterliggende idee van de wetgever was de bekommernis om de toestand van de biologische vader van het kind van een gehuwde vrouw, die geen enkel recht had het vaderschap dat ten aanzien van de echtgenoot van die vrouw vaststond, te betwisten. Daardoor was de biologische vader volledig afhankelijk van de houding die de moeder aannam. De parlementaire voorbereiding geeft dienaangaande aan :

« Het is de bedoeling komaf te maken met een toestand die door de indieners van het wetsvoorstel als schokkend wordt ervaren, te weten het feit dat de biologische vader van het kind van een gehuwde vrouw het vaderschap van de echtgenoot niet mag betwisten. Krachtens de vigerende teksten beschikt de biologische vader over geen enkele mogelijkheid tot verzet en is hij aangewezen op wat de moeder terzake doet » (*Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-0597/024, p. 59).

B.4.3.1. Een eerste wetsvoorstel stelde voor het vaderschap, dat vaststaat op basis van de vaderschapsregel, te laten betwisten « door iedere belanghebbende », naar het voorbeeld van de betwisting van de vaderlijke erkenning (*Parl. St.*, Kamer, 2003-2004, DOC 51-0597/001, p. 14, en *Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-0597/024, p. 59). Daarmee werd in de eerste plaats de biologische vader van het uit een gehuwde vrouw geboren kind beoogd (*Parl. St.*, Kamer, 2003-2004, DOC 51-0597/001, p. 10).

Dat voorstel om aan « iedere belanghebbende » de mogelijkheid te bieden om een op een huwelijk gebaseerd vaderschap te betwisten, werd evenwel onredelijk bevonden, omdat er werd gevreesd de rust van het huwelijkse gezin te zeer te verstoren (*Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-0597/024, p. 61).

B.4.3.2. Uiteindelijk werd besloten het betwistingsrecht uit te breiden tot « de persoon die het vaderschap van het kind opeist », terwijl het bezit van staat als grond van onontvankelijkheid van die vorderingen werd ingevoerd (*Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-0597/026, amendement nr. 112, en *Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-0597/029, subamendement nr. 134).

Het bereikte compromis beoogde, enerzijds, het vorderingsrecht te beperken tot de daadwerkelijke belanghebbenden, te weten de echtgenoot, de moeder, het kind en de man die het vaderschap opeist, en, anderzijds, de gezinscel waarin het kind opgroeit zoveel mogelijk te beschermen door het bezit van staat van het kind als belemmering voor dat vorderingsrecht voorop te stellen en door in strikte termijnen voor het vorderingsrecht te voorzien (*Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-0597/026, p. 6; *Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-0597/032, p. 31).

B.4.4.1. Wat de termijnregeling voor de man die het vaderschap van het kind opeist betreft, werd voorgesteld het nieuw ingevoerde vorderingsrecht te laten uitoefenen « binnen een jaar na de ontdekking van de geboorte » (*Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-0597/026; *Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-0597/029; *Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-0597/033, p. 8).

Voormeld wetsvoorstel werd bekritiseerd omdat daardoor in alle gevallen van vaderlijke afstamming binnen het huwelijk de rechtsonzekerheid en de onrust in het gezin door de dreiging van een vaderschapsbetwisting nodeloos zouden kunnen worden verlengd.

B.4.4.2. Uiteindelijk werd beslist de termijn vast te stellen op één jaar « na de ontdekking van het feit dat [de man die het vaderschap van het kind opeist] de vader van het kind is » (artikel 318, § 2, van het Burgerlijk Wetboek).

B.5. Bij zijn arrest nr. 145/2014 van 9 oktober 2014 heeft het Hof artikel 318, § 2, eerste lid, tweede zinsnede van de tweede zin, van het Burgerlijk Wetboek getoetst aan artikel 22 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

Het oordeelde als volgt :

« B.6. Het recht op de eerbiediging van het privéleven en het gezinsleven, zoals het door de voormelde bepalingen wordt gewaarborgd, beoogt in wezen de personen te beschermen tegen inmengingen in hun privéleven en hun gezinsleven.

Artikel 22, eerste lid, van de Grondwet en artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens sluiten een overheidsinmenging in het recht op eerbiediging van het privéleven niet uit, maar vereisen dat in die inmenging wordt voorzien door een voldoende precieze wettelijke bepaling, dat zij beantwoordt aan een dwingende maatschappelijke behoefte en dat zij evenredig is met de daarmee nagestreefde wettige doelstelling. Die bepalingen houden voor de overheid bovendien de positieve verplichting in om maatregelen te nemen die een daadwerkelijke eerbiediging van het privéleven en het gezinsleven verzekeren, zelfs in de sfeer van de onderlinge verhoudingen tussen individuen (EHRM, 27 oktober 1994, *Kroon e.a.* t. Nederland, § 31; EHRM, grote kamer, 12 oktober 2013, *Söderman* t. Zweden, § 78; 3 april 2014, *Konstantinidis* t. Griekenland, § 42).

B.7. De procedures met betrekking tot het vaststellen of betwisten van de vaderlijke afstamming, raken het privéleven van de verzoeker, omdat de materie van de afstamming belangrijke aspecten van iemands persoonlijke identiteit omvat (EHRM, 28 november 1984, *Rasmussen* t. Denemarken, § 33; 24 november 2005, *Shofman* t. Rusland, § 30; 12 januari 2006, *Mizzi* t. Malta, § 102; 16 juni 2011, *Pascaud* t. Frankrijk, §§ 48-49; 21 juni 2011, *Krušković* t. Kroatië, § 20; 22 maart 2012, *Ahrens* t. Duitsland, § 60; 12 februari 2013, *Krisztián Barnabás Tóth* t. Hongarije, § 28).

De in het geding zijnde regeling voor de betwisting van het vermoeden van vaderschap valt derhalve onder de toepassing van artikel 22 van de Grondwet en van artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

B.8.1. De wetgever beschikt bij de uitwerking van een regeling die een overheidsinmenging in het privéleven inhoudt, over een appreciatiemarge om rekening te houden met een billijk evenwicht tussen de tegenstrijdige belangen van het individu en de samenleving in haar geheel (EHRM, 26 mei 1994, *Keegan* t. Ierland, § 49; 27 oktober 1994, *Kroon e.a.* t. Nederland, § 31; 2 juni 2005, *Znamenskaya* t. Rusland, § 28; 24 november 2005, *Shofman* t. Rusland, § 34; 20 december 2007, *Phinikaridou* t. Cyprus, §§ 51 tot 53; 25 februari 2014, *Ostace* t. Roemenië, § 33).

Die appreciatiemarge van de wetgever is evenwel niet onbegrensd : om te oordelen of een wettelijke regeling verenigbaar is met het recht op de eerbiediging van het privéleven, moet worden nagegaan of de wetgever een billijk evenwicht heeft gevonden tussen alle rechten en belangen die in het geding zijn. Zulks vereist dat de wetgever niet alleen een afweging maakt tussen de belangen van het individu tegenover die van de samenleving in haar geheel, maar tevens tussen de tegenstrijdige belangen van de betrokken personen (EHRM, 6 juli 2010, *Backlund* t. Finland, § 46; 15 januari 2013, *Laakso* t. Finland, § 46; 29 januari 2013, *Röman* t. Finland, § 51).

Bij het uitwerken van een wettelijke regeling inzake afstamming dient de wetgever de bevoegde overheden in beginsel de mogelijkheid te bieden om *in concreto* een afweging te maken tussen de belangen van de verschillende betrokken personen, op gevaar af anders een maatregel te nemen die niet evenredig zou zijn met de nagestreefde wettige doelstellingen.

Zowel artikel 22*bis*, vierde lid, van de Grondwet als artikel 3, lid 1, van het Verdrag inzake de rechten van het kind verplichten de rechtscolleges om in de eerste plaats het belang van het kind in aanmerking te nemen in de procedures die op het kind betrekking hebben. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft verduidelijkt dat, bij het afwegen van de in het geding zijnde belangen, de belangen van het kind dienen te primeren (EHRM, 5 november 2002, *Yousef* t. Nederland, § 73; 26 juni 2003, *Maire* t. Portugal, §§ 71 en 77; 8 juli 2003, *Sommerfeld* t. Duitsland, §§ 64 en 66; 28 juni 2007, *Wagner en J.M.W.L.* t. Luxemburg, § 119; 6 juli 2010, *Neulinger en Shuruk* t. Zwitserland, § 135; 22 maart 2012, *Ahrens* t. Duitsland, § 63).

Hoewel het belang van het kind de eerste overweging vormt, heeft het geen absoluut karakter. Bij de afweging van de verschillende op het spel staande belangen, neemt het belang van het kind een bijzondere plaats in door het feit dat het de zwakke partij is in de familiale relatie. Uit die bijzondere plaats volgt evenwel niet dat met de belangen van de andere in het geding zijnde partijen geen rekening zou kunnen worden gehouden.

B.8.2. In het bijzonder voor wat de termijnen in het afstammingsrecht betreft, wordt door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens het invoeren van termijnen op zich niet strijdig geacht met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens; enkel de aard van een dergelijke termijn kan als strijdig worden beschouwd met het recht op eerbiediging van het privéleven (EHRM, 6 juli 2010, *Backlund* t. Finland, § 45; 15 januari 2013, *Laakso* t. Finland, § 45; 29 januari 2013, *Röman* t. Finland, § 50; 3 april 2014, *Konstantinidis* t. Griekenland, § 46).

B.8.3. Bovendien wordt door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens aanvaard dat de appreciatiemarge van de nationale wetgever groter is wanneer er bij de lidstaten van de Raad van Europa geen consensus bestaat omtrent het belang dat in het geding is, noch omtrent de manier waarop dat belang dient te worden beschermd (EHRM, 22 maart 2012, *Ahrens* t. Duitsland, § 68). Daarnaast benadrukt het Europees Hof dat het niet zijn taak is om, in de plaats van de nationale overheden, beslissingen te nemen (EHRM, 15 januari 2013, *Laakso* t. Finland, § 41).

B.9.1. De rust der families en de rechtszekerheid van de familiale banden, enerzijds, en het belang van het kind, anderzijds, zijn legitieme doelstellingen waarvan de wetgever kan uitgaan om een onbeperkte mogelijkheid tot betwisting van het vaderschap te verhinderen, zodat de wetgever vervaltermijnen kon invoeren (zie EHRM, 28 november 1984, *Rasmussen* t. Denemarken, § 41; 12 januari 2006, *Mizzi* t. Malta, § 88; 6 juli 2010, *Backlund* t. Finland, § 45; 15 januari 2013, *Laakso* t. Finland, § 45; 29 januari 2013, *Röman* t. Finland, § 50).

B.9.2. In dat opzicht is het pertinent om de biologische werkelijkheid niet *a priori* te laten prevaleren op de socioaffectieve werkelijkheid van het vaderschap.

B.10. Het is derhalve redelijk verantwoord dat de man die het vaderschap van het kind opeist, slechts over een korte termijn beschikt om het vermoeden van vaderschap van de echtgenoot van de moeder te betwisten ».

Het Hof heeft in dat arrest bijgevolg voor recht gezegd dat artikel 318, § 2, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek de artikelen 10, 11 en 22 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, niet schendt in zoverre de man die het vaderschap van het kind opeist de vordering tot betwisting van vaderschap moet instellen binnen een jaar na de ontdekking van het feit dat hij de vader is van het kind.

B.6. Om de redenen die zijn aangegeven in het arrest nr. 145/2014 en die in B.5 in herinnering zijn gebracht, dient de prejudiciële vraag ontkennend te worden beantwoord in zoverre zij betrekking heeft op de bestaanbaarheid van artikel 318, § 2, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek met de artikelen 10, 11 en 22 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

B.7. Het Hof moet nog onderzoeken of artikel 318, § 2, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek bestaanbaar is met artikel 22*bis* van de Grondwet, in het geval waarin de vordering tot betwisting van het vermoeden van vaderschap betrekking heeft op een kind dat de leeftijd van twaalf jaar niet heeft bereikt.

B.8. Artikel 22*bis* van de Grondwet bepaalt :

« Elk kind heeft recht op eerbiediging van zijn morele, lichamelijke, geestelijke en seksuele integriteit.

Elk kind heeft het recht zijn mening te uiten in alle aangelegenheden die het aangaan; met die mening wordt rekening gehouden in overeenstemming met zijn leeftijd en zijn onderscheidingsvermogen.

Elk kind heeft recht op maatregelen en diensten die zijn ontwikkeling bevorderen.

Het belang van het kind is de eerste overweging bij elke beslissing die het kind aangaat.

De wet, het decreet of de in artikel 134 bedoelde regel waarborgen deze rechten van het kind ».

B.9. Artikel 318, § 2, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek biedt het kind de mogelijkheid om een vordering tot betwisting van vaderschap in te stellen op zijn vroegst op de dag waarop het de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt. Met die bepaling waarborgt de wetgever het recht op identiteit dat, volgens het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, het voorwerp moet uitmaken van een grondig onderzoek wanneer de aanwezige belangen worden vergeleken (EHRM, 3 april 2014, *Konstantinidis t. Griekenland*, § 47). Een kind dat de leeftijd van twaalf jaar niet heeft bereikt, kan daarentegen geen vordering tot betwisting van vaderschap instellen.

B.10. Uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 1 juli 2006 blijkt dat de wetgever niet heeft gewild dat de vader of de moeder van een kind « het verval dat hij/zij heeft opgelopen met betrekking tot zijn eigen rechtsvordering, gewoon [zou kunnen] omzeilen door de rechtsvordering in te leiden namens het kind » (*Parl. St.*, Senaat, 2005-2006, nr. 3-1402/4, p. 9). De wetgever heeft dan ook uitdrukkelijk bepaald dat de vordering van het kind niet kan worden ingesteld vóór de leeftijd van twaalf jaar. Die leeftijd wordt immers in aanmerking genomen als die waarop het kind een onderscheidingsvermogen heeft (*ibid.*, nr. 3-1402/7, p. 52). De hoofdindieners verduidelijkt « dat niet het kind zelf een vordering moet instellen maar dat dit moet geschieden door toedoen van een voogd *ad hoc* die kan oordelen over de wenselijkheid van de vordering van het kind » (*ibid.*).

In zoverre zij het onderscheidingsvermogen van het kind in aanmerking neemt om het niet toe te staan een vordering tot betwisting van vaderschap in te stellen vóór de leeftijd van twaalf jaar, is de in het geding zijnde bepaling bestaanbaar met artikel 22*bis* van de Grondwet, dat uitdrukkelijk preciseert dat met de mening van het kind rekening wordt gehouden « in overeenstemming met zijn leeftijd en zijn onderscheidingsvermogen ». De wetgever heeft rekening gehouden met de ernst van de handeling die erin bestaat een rechtsvordering in te stellen tegen een van zijn ouders, en met het feit dat het kind kan zijn beïnvloed door een van zijn ouders of verwanten. De wetgever wilde overigens niet dat de vordering van het kind zou worden ingesteld door een andere houder van de vordering tot betwisting - de wettige vader, de moeder of de man die het vaderschap opeist -, die niet in rechte is getreden binnen de termijn die hem bij de in het geding zijnde bepaling is opgelegd, wegens het mogelijke belangenconflict tussen het kind en die houder.

Het is juist dat in het in B.2.2 beoogde geval de in het geding zijnde bepaling tot gevolg heeft dat aan het kind zijn recht op identiteit en de mogelijkheid om zijn belang in aanmerking te laten nemen bij de afweging, door de rechter, van de verschillende aanwezige belangen, tijdelijk worden ontzegd. Het belang van het kind moet evenwel de eerste overweging zijn, ook al heeft het geen absoluut karakter, omdat het kind de zwakke partij is in de familiale relatie.

Die ontzegging is echter slechts tijdelijk omdat het kind een vordering tot betwisting van vaderschap zal kunnen instellen, waarbij het zal worden vertegenwoordigd door een voogd *ad hoc*, overeenkomstig artikel 331*sexies* van het Burgerlijk Wetboek.

B.11. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 318, § 2, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek schendt niet de artikelen 10, 11, 22 en 22*bis* van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre de man die het vaderschap van het kind opeist de vordering tot betwisting van vaderschap moet instellen binnen het jaar na de ontdekking van het feit dat hij de vader is van het kind.

Aldus gewezen in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 2 juni 2016.

De griffier,

De voorzitter,

F. Meersschaut

J. Spreutels